

mooëv

zet je school in beweging

Bewegingsvriendelijke speelplaats Bewegen & sporten, een 'buiten'kans

Een actieve speelplaats daagt jongeren uit om meer te bewegen en te sporten.

Leerlingen brengen veel tijd door op school.

De school is de plek bij uitstek om te werken aan een gezonde, actieve en fitte levensstijl.

Bepalend op latere leeftijd

Speelplaats > centrale rol > veel mogelijkheden

Centrale rol van de speelplaats

- ✓ Integratie in het gezondheidsbeleid van de school
- ✓ Inspelen op het algemeen welbevinden
- ✓ Meer beweging, goed voor concentratie & resultaten
- ✓ Vakoverschrijdende eindtermen
- ✓ De natuur dichterbij de leerlingen brengen

Jongeren bewegen veel minder buiten...

✓ Angst:

- Risico's nemen wordt meer en meer taboe

✓ Tijd:

- Gejaagd leven
- Druk schema ouders en jongeren

✓ Plek:

- Druk verkeer
- Minder groen
- Te weinig geschikte plaatsen om buiten te bewegen

✓ Technologie:

- Huidige digitale maatschappij: schermtijd

Lichamelijke en motorische conditie is alarmerend!

+

Natuur-tekort-stoornis!

Samenleven op de speelplaats

Aandacht voor samenleven op de speelplaats levert winst op voor je school (brochure 'Maak het verschil op de speelplaats')

- ✓ scholieren laden hun batterijen op en gaan rustig naar de klas
- ✓ scholieren denken positiever over anderen
- ✓ interactie met andere scholieren verruimt hun leefwereld
- ✓ inspelen op de toenemende etnisch-culturele diversiteit
- ✓ scholieren voelen zich beter in hun vel, mogen zich tonen zoals ze zijn.
- ✓ er zijn minder conflicten

Ook in het secundair onderwijs is de pauze veel meer dan een onderbreking van de lessen.

Negen voorstellen om het verschil te maken op de speelplaats:

(brochure 'Maak het verschil op de speelplaats')

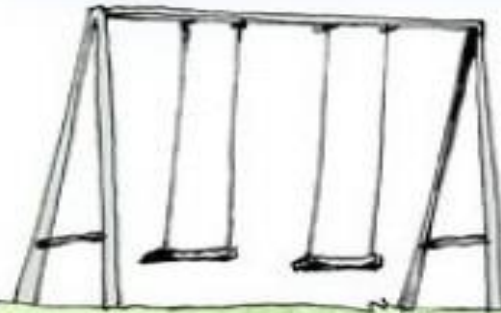
1. Maak de **middagpauze aantrekkelijker**. Alle scholieren krijgen maximaal kansen om hun talenten en competenties te ontwikkelen.
2. Zorg voor **nieuwe ontmoetingskansen**. Interactie en samenwerking tussen alle scholieren, ongeacht hun achtergrond, is belangrijk. Ze ontdekken wat ze met anderen gemeenschappelijk hebben, maar ook welke verschillen er zijn.
3. **Ontmoet je scholieren tijdens het toezicht**. Hou actief toezicht. Scholieren en het schoolpersoneel luisteren actief naar elkaar en hebben respect voor verschillende benaderingen en meningen.
4. Moet **iedereen toezicht** doen? Alle leden van het schoolteam kunnen zich tijdens de pauzes inzetten volgens hun talenten en competenties.

5. Wees aandachtig voor **kreukel- en transitzones**
6. Kies een **beperkte set regels**
7. Praat over **taal**
8. Geef je speelplaats een **facelift**. Verschillende betrokkenen (schoolteam, scholieren, ouders en andere externen) laten hun licht schijnen op de speelplaats. Verschillende perspectieven zorgen voor een rijker beeld en voor betere oplossingen.
9. **Draag zorg** voor infrastructuur

Gary Varvel
© 2015 INDISTAR
CREATORS.COM

CAUTION
CHILDREN
PLAYING

Participatie

Leerlingenparticipatie

“De leerlingen mogen elk jaar bij ons tussen 5 middagsporten kiezen welke ze dat jaar willen.”

“Onze leerlingen willen alleen maar zitten en hangen op de speelplaats.”

“Als we een bevraging doen over wat de leerlingen willen komt er bijna geen reactie.. “

“We hebben zo eens een project geprobeerd waarbij ze het zelf konden beslissen en uitvoeren en dan hebben ze er hun voeten aan geveegd.”

Vlaamse Scholieren koepel (VSK):

dé experten als het gaat over leerling participatie

- ✓ Het participatiemodel
  - Mee denken
  - Mee beslissen
  - Mee doen
- ✓ 10 spelregels voor participatie
- ✓ Een activiteit achter de rug en je wil weten wat leerlingen ervan vonden? VSK geeft leuke tips om snel en/of grondig te evalueren
- ✓ Goede praktijkvoorbeelden via pinterest: 'de leerlingen hebben het gedaan'

vlaamse
scholieren
koepel

MEE WETEN

'er komt een nieuwe speelplaats'

**MEE
DENKEN**

*"wat zou jij veranderen aan
de nieuwe speelplaats?"*

**MEE
BESLISSEN**

*een maquette kiezen
op de schoolraad*

**MEE
DOEN**

*de bomen komen
aanplanten*

je hebt info nodig om je mening te geven

'er komt een nieuwe speelplaats'

altijd
terugkoppelen
wat je gedaan
hebt!

**brainstorm
en, mening
geven**

*"wat zou jij veranderen aan
de nieuwe speelplaats?"*

**wegen op
de beslissing**

*een magquette kiezen
op de schoolraad*

**beslissing
uitdragen
of mee
uitvoeren**

*de bomen komen
aanplanten*

Leerlingen van Sint-Aloysius nemen nieuwe luifel in gebruik

28/10/2018 om 11:48 door Joseph Lacroix

Print

Foto: Joseph Lacroix

SINT-TRUIDEN - Het heeft lang geduurd, maar ze is er eindelijk: de nieuwe "overdekte speelplaats" voor de eerste graad van Sint-Aloysius. Vorige maandag werd de nieuwe luifel met een korte plechtigheid in gebruik genomen.

Leerlingen Broeders planten bomen op hun schooldomein

22/02/2018 om 16:01 door Tim Van Landeghem - [Print](#) - [Corrigeer](#)

(FOTO: BROEDERSCHOOL)

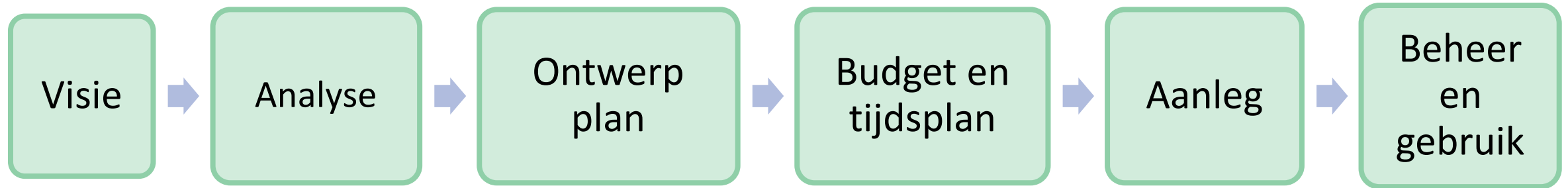

STEKENE - Op 14 februari zakten vijf meisjes van de leerlingenraad van de Broederschool Stekene tijdens het krokusverlof naar hun school af. Ze plantten struiken en fruitbomen op hun schooldomein. Samen met hun begeleider hopen ze op die manier voor schaduw in de klaslokalen, meer biodiversiteit en natuurlijk lekker fruit te zorgen. Alle medewerkers namen het meterschap op van een boom en vertrouwden hun naam toe aan de steunpaal.

Actieplan

Actieplan

Randvoorwaarden

Leerling-participatie

Betrekken van de buurt, verenigingen, verschillende diensten

Draagvlak creëren

Communicatie

Visie

Visie:

- ✓ dient als leidraad voor het speelplaatsbeleid en de projecten er rond
- ✓ zorgt dat alle neuzen in dezelfde richting staan
- ✓ helpt om helder te communiceren met ouders en andere betrokkenen
- ✓ dient als basis voor de inrichting van de speelplaats
- ✓ is de visie van het schoolteam.

Speelplaatsvisie:

- ✓ Welbevinden voor iedereen
- ✓ Gezond en goed voor het leefmilieu
- ✓ Buiten leren
- ✓ Plaats voor kunst, creativiteit en techniek
- ✓ Dynamisch en co creatief
- ✓ Gedeelde ruimte

Visie van het team op beweegtijd en pauze

Waar dromen we van?

Wat willen wij jongeren bieden?

Hoever willen, kunnen en durven we gaan?

Willen we dat de speelplaats uitnodigt tot fysieke uitdaging?

Willen we een speelplaats die mogelijkheden geeft tot buiten lesgeven?

Willen we kansen geven tot bouwen, creatief zijn, ...?

Willen we verborgen hoekjes voor afzondering?

Willen we plekken geven waar jongeren zelf hun spel ontwikkelen ?

Visie van leerlingen op beweegtijd en pauze

Waar dromen zij van?

Welke interesses hebben zij?

Hoever willen, kunnen en durven ze gaan?

Willen ze activiteiten/animatie of liever niet?

Hoe zien ze de ontmoetingskansen?

Mogen jongeren buiten de schoolmuren gaan? Met of zonder begeleiding

Welke fysieke prikkels kunnen aan bod komen?

GSM ja of neen?

Laat de preventieadviseur meedenken...

... van bij het begin

Uitgangspunt: de beweegkansen van de jongeren

- ✓ Risicoanalyse > controle > veiligheidstoets
- ✓ Preventiemaatregelen nemen om risico's tot een aanvaardbaar niveau te herleiden. Zoek oplossingen zodat beweegkansen bewaard blijven
- ✓ Voldoende veiligheid = zo veilig als nodig
- ✓ NIET absolute veiligheid = zo veilig als mogelijk
- ✓ Absolute veiligheid is een utopie en onwenselijk

Analyse

Maak een speelplaatsanalyse

de speelplaats als fysieke ruimte én als sociale ruimte

- ✓ Maak, samen met de leerlingen een analyse van de huidige situatie
- ✓ Ga op zoek naar de ontbrekende factoren en stel prioriteiten
- ✓ Vertrek van een plattegrond & bekijk speelzones en looplijnen maar ook transitzones (=de ruimte)
- ✓ Screen het aanbod van activiteiten & materialen
- ✓ Observeer & bevroag leerlingen
- ✓ Overdenk regels & afspraken
- ✓ Reflecteer over toezicht & begeleiding

DE SPEELTIJD
MAAK ER SPEL VAN!

Maak het verschil
op de speelplaats

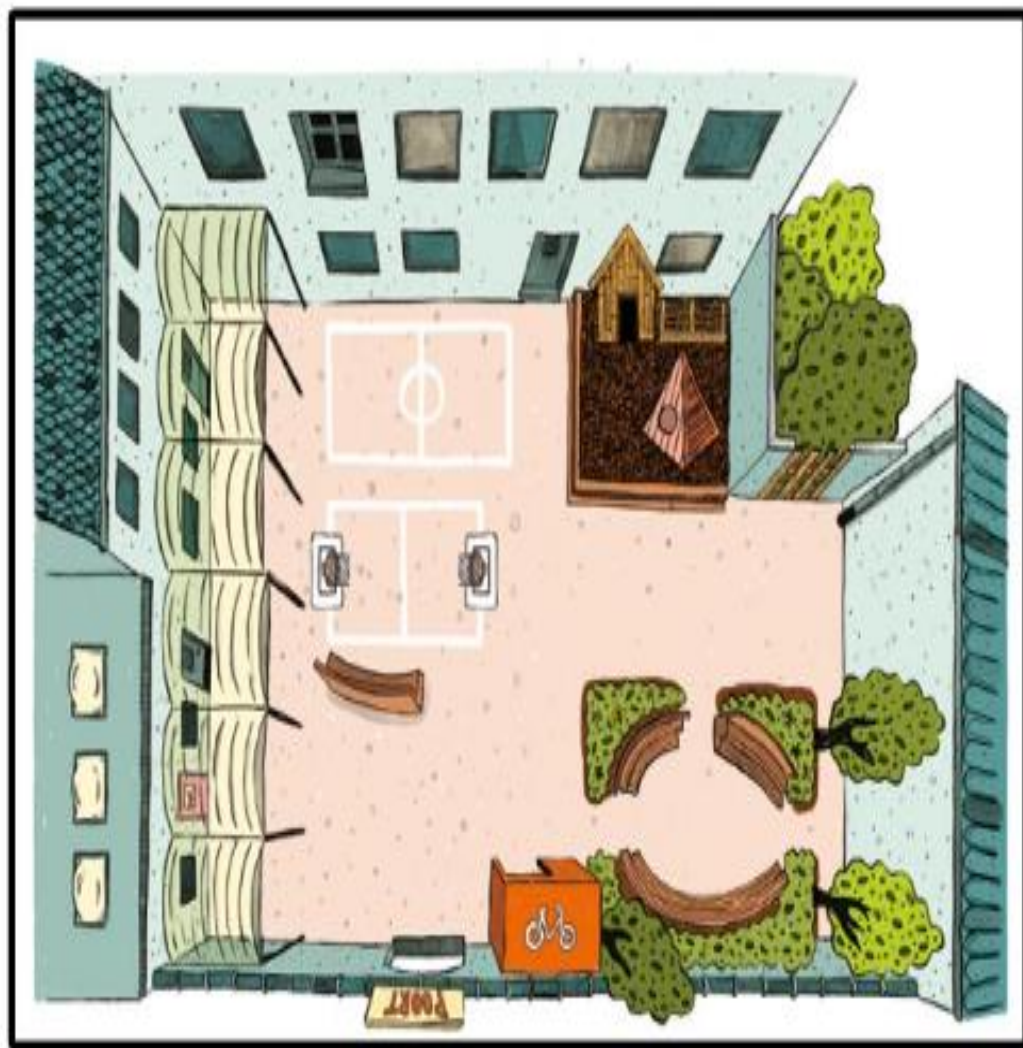

Inspiratie voor positieve
interactie tijdens de pauze

STAP 1

Maak een plattegrond van de speelplaats

STAP 2

Observeer wat kinderen doen

STAP 3

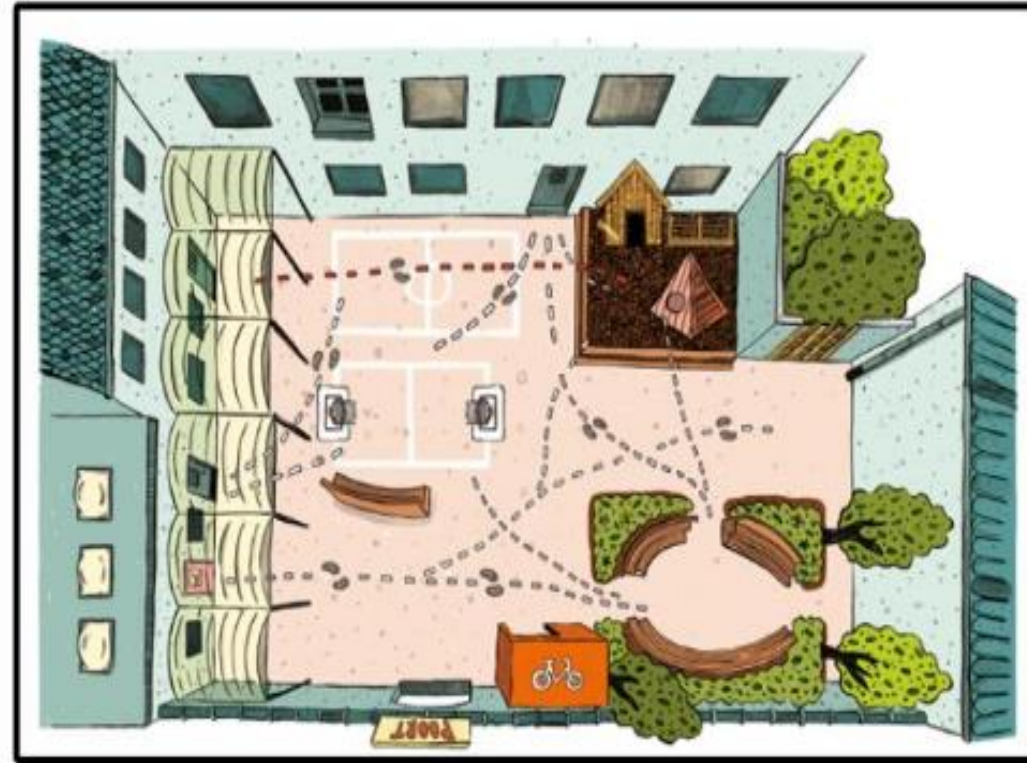
Bekijk de speelzones

Elke speelzone heeft een bepaald soort sfeer/spel

STAP 4

Schets de looplijnen

- ✓ Routes die kinderen nemen om van de ene naar de andere plek te geraken.
- ✓ Looplijnen kunnen ook knelpunten uitklaren

Aan de slag met de speelplaatsanalyse

een make-over of kleinere ingrepen?

- ✓ Ruimte
- ✓ Activiteiten & materialen
- ✓ Afspraken en regels
- ✓ Toezicht en begeleiding
- ✓ Fietsenstalling (actieve verplaatsing)
- ✓ Bestaande materialen: [QuickScan bewegvriendelijke buitenruimte](#) is een handig instrument om samen met planners en andere betrokkenen een omgeving te screenen op 'bewegingsvriendelijkheid'

Ontwerpplan

Aandacht voor de inrichting van de speelplaats

Welke kenmerken heeft een goed ingerichte speelplaats?

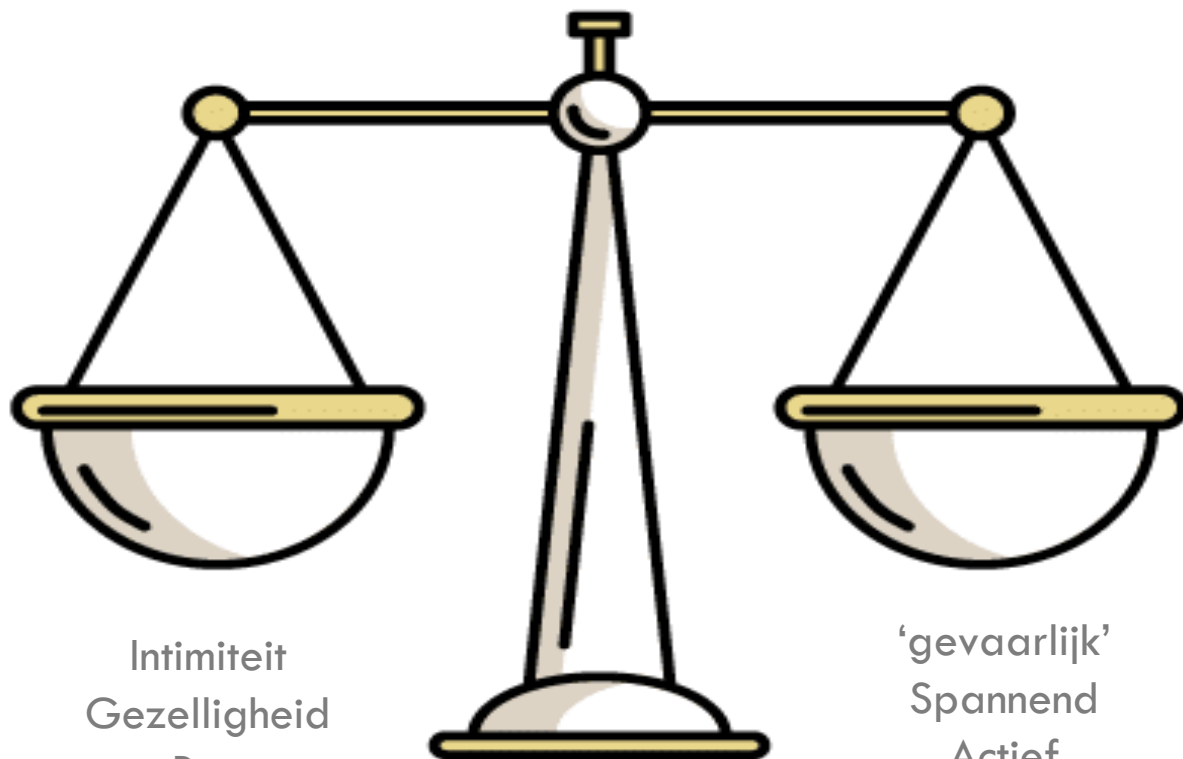
- ✓ overzichtelijk
- ✓ houdt rekening met de diverse behoeften binnen de leerlingengroep
- ✓ nodigt uit tot beweging en sport
- ✓ verschillende zones voor beweging- en sportactiviteiten
- ✓ zones voor rustigere activiteiten en voor jongeren die behoefte hebben aan rust; een zithoek of banken
- ✓ Een groene speelplaats of grasplein. Ook groene en andere natuurlijke elementen geven jongeren een schat aan bewegings- en sportkansen.

Leerkansen

- ✓ Voor, tussen en na de lessen > speel'tijd' > al spelend leren
- ✓ Tijdens de lessen > speel'plaats' > als leeromgeving

Intimiteit
Gezelligheid
Rust
Warmte
Welkom

'gevaarlijk'
Spannend
Actief
Avontuurlijk
Ontdekking

Ruimte

- ✓ Verhard – onverhard
- ✓ Natuurlijk groen > positief
- ✓ Hoog – laag
- ✓ Geborgen en veilig
- ✓ Open en vrij > vlaktes
  - Verveling
- ✓ Rustige plekjes
- ✓ ‘Verboden’ plekjes > vaak goede plekjes

Een goede inrichting van de ruimte kan bijdragen tot een betere sfeer en kan conflicten vermijden

Ruimte

- ✓ Toegankelijkheid
- ✓ Zoveel mogelijk alle 'buiten' ruimten benutten
- ✓ Zijn er muren die kunnen gebruikt worden ?
- ✓ Speelplaats schilderen
- ✓ Verschillende zones: vlekkenplan
  - > vrij spel zone, sportzone, rustige zone
- ✓ Denk ook aan :
  - Verbindingszones (gang, inkomhal,...)
  - Kreukelzones (toiletten, fietsenstalling, onder de trap...)

Een goede
speelplaats =
variatie in ruimte

Ruimte

Een goede
speelplaats =
variatie in ruimte

Tegenwoordig veelal kunstmatige inrichting van de
ruimte > Monofunctioneel

Aanbod activiteiten

Een goede speelplaats
= variatie van
activiteiten &
materialen

- ✓ Invulling van zones: spel/sport van de week/maand
- ✓ Vrij spel – georganiseerd spel
- ✓ Speelplaatsanimatie
- ✓ Middagsport

Wanneer een spelvorm de speelplaats domineert, gaat dit ten koste van andere vormen van spelen. De vrijheid van een spel houdt op waar het de vrijheid van een ander spel gaat beperken.”

Aanbod materialen

- ✓ Beschikbaarheid
- ✓ Natuurlijke – artificiële
- ✓ Losse – vaste
- ✓ Spelkoffers
- ✓ Beurtrol (zonder verplichting)
- ✓ Uitleensysteem
- ✓ Opbergsysteem
- ✓ Kijkwijzers
- ✓ Infobord

Ontwerpplan

- ✓ Ook hier participatie leerlingen
- ✓ Maak een moodbord
- ✓ Photovoice methode
- ✓ VSK een toffe speelplaats maak je zelf
- ✓ Pimp je speelplaats

Budget, tijdsplan en aanleg

Budget en aanleg

- ✓ Denk in fases – stel stukken gedeeltelijk open
- ✓ Kies duurzame materialen
- ✓ Hou rekening met
  - Logische volgorde en prioriteiten
  - Zaaï- en plantseizoen
  - Schoolvakanties / speelpleinwerking
  - Vergunningen
  - Schoolprojecten / feesten
- ✓ Waar kan je anderen bij betrekken?

Beheer en gebruik

Afspraken en regels

- ✓ Ga voor een beperkt aantal regels die er echt toe doen
- ✓ Regels = dingen mogelijk maken, niet beperken
- ✓ Zorg voor heldere en afdwingbare regels
- ✓ In samenspraak met leerlingen - gedragenheid
- ✓ Laat regels evolueren met de tijd
- ✓ Verbieden kan iedereen, laat geen mogelijkheden tot beweeg- & speelkansen verloren gaan
- ✓ Ga het monopoliseren van ruimte of materiaal tegen
- ✓ Communiceer met leerlingen, leerkrachten, ouders

Toezicht & begeleiding

- ✓ Informele babbel
- ✓ Ontdekken wat er leeft
- ✓ Consequent reageren
- ✓ Positief contact
- ✓ Op weg zetten

- > Sleutelen inrichting
  - > sleutelen aan toezicht ?

Evaluatie

Een activiteit achter de rug en je wil weten wat leerlingen ervan vonden?

Het [verbeterkader](#) is een leuke methodiek om te evalueren

Enkele inspirerende voorbeelden

Een goed idee van leerlingenraad Sint-Clara College in Arendonk. De leerlingen installeerden op school een speleothek in een caravan. Tijdens de middagspeeltijd kunnen alle leerlingen spel- en sportmateriaal uitlenen. Het opzet: meer beweging op de speelplaats.

Ga creatief om met de ruimte die je hebt zoals het [Virga Jessecollege](#) in Hasselt. Daar werd op het dak van het nieuwe sportgebouw een sportdak aangelegd waar naar hartenlust bewogen kan worden.

Interessante literatuur

‘Maak het verschil op de speelplaats’

Op deze website en in de brochure vindt je inspiratie, inzichten en ondersteuning voor secundaire scholen om de kwaliteit van het samenleven op de speelplaats te verhogen?

‘Vlaamse Scholieren Koepel (VSK)’

Leerlingenparticipatie in het secundair onderwijs

‘MOEV projecten’

Veel algemene informatie ivm de projectoproep schoolspeelplaatsen

‘Pimp je speelplaats’

Het project Pimp je speelplaats beantwoordt wil schoolspeelplaatsen boeiender en natuurrijker maken.

‘Een speelplaats met toekomst’

Vertrek vanuit een pedagogisch project, een bepaald thema (bv. pesten) of een ontwikkelings- of leerdoel (bv. beweging).

De speeltijd, maak er spel van!

Publicatie van Kind & Samenleving om een analyse van de speelplaats te maken.

Een school aan het woord

[Sport en Handelsschool Turnhout](#)

Zijn er vragen?

Bedankt voor jullie aandacht!

linde.vanhecke@moev.be

ingrid.goossens@ovl.moev.be

